

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankova ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. — Poverjenišstvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Seja širjega sosveta UJU — poverjenišstvo Ljubljana dne 2. februarja 1927.

Dne 2. februarja 1927 se vrši seja širjega sosveta UJU — poverjenišstvo Ljubljana v deški osnovni šoli v Celju. Začetek točno ob 10. uri dopoldne.

Dnevni red.

1. Otvoritev seje in poročilo poverjenika A. Skulja.
2. Tajnikovo poročilo. Poroča tajnik Josip Kobal.
3. Poročilo revizijskega odseka o izvršeni reviziji poverjenišstva za leto 1924, 1925. in 1926. Poroča blagajnik R. Grum.
4. »Zveza državnih namestencev« in naloge učiteljstva pri skupnem nastopu z ostalim državnim uradništvom. Poroča urednik Ivan Dimnik.
5. Delovni program učiteljstva in društva Pov. UJU — Ljubljana. Poroča Josip Ribičič.
6. Temeljne zahteve k projektu šolskega zakona. Poroča Rudolf Mencin.

UJU — poverjenišstvo Ljubljana.

Andrej Skulj, poverjenik.

Josip Kobal, tajnik.

Rado Grum, blagajnik.

Slučaj Möderndorfer v pravni luči.

Ob premestitvi člana našega društva tov. Möderndorferja, se za vedamo, da stojimo pred slučajem težkega discipliniranja, ki je po načinu izvršitve popolnoma osamljen v zgodovini slov. učiteljstva, dasi smo bili vajeni pod tujim jarmom preganjanja. Zato ne moremo molčati in ne bomo molčali, dokler se zadeva popolnoma ne uredi, ker nam gre za varovanje najelementarnejših stanovskih pravic.

Izjavljamo, da je našemu pravni čutu popolnoma neumljivo, kako je možna proti jasnim določbam zakona kazenska premestitev brez predhodno izvršene disciplinske preiskave in obsodbe, nepojmljivo tudi, da se krivica, ko se je enkrat javno ugotovila, takoj ne popravi v interesu ugleda šolske uprave same.

Ne zahtevamo nič drugega kot smiselno izvajanje zakona.

Zato pozivljamo poverjenišstvo, da točno ugotovi, kako se je cela zadeva izvršila in ne odneha prej, preden to popolnoma ne pojasni z vsem njenim ozadjem.

(Sklep občnega zbora učiteljskega društva za Mežiško dolino dne 15. januarja 1927).

V zgodovini slov. učiteljstva nahajamo v pravem pogledu premnogo temnih strani. Zlasti obmejno učiteljstvo je v Avstriji

7. Proračun za II. polovico poslovnega leta 1926/27. Poroča R. Grum.

8. Predlogi in nasveti okrajnih učiteljskih društev Poverjenišstva UJU — Ljubljana.

Opomba: Predloge in nasvete naj pošljejo okrajna društva poverjeništvu najmanj 3 dni pred sejo, ker se na kasneje dosele poslane ali na seji oddane predloge ne bomo ozirali. — Po členu 14. pravil UJU so člani širjega sosveta člani ožjega sosveta in vsi predsedniki okrajnih društev. Prisotnost vseh članov na seji je obvezna. Ako se kak član ne more udeležiti seje, lahko pooblasti namestnika, ki se mora izkazati na seji s pismenim pooblastilom. Zastopana morajo biti vsa včlanjena društva! — Po čl. 40. a) poslovnika plačajo predsednikom oziroma namestnikom stroške okrajnih društev. — Seja širjega sosveta je javna, ako se na seji sami javnost ne izključi. Prostor za poslušalce je za sedeži članov širjega sosveta.

stalno čutilo brutalno pest gospodujočega naroda in čutili smo se vedno kot državljani druge vrste.

Pri vseh nasiljih in krivicah, prizadejanih slovenskemu učiteljstvu, pa so avstrijski mogotci vendar skušali varovati vsaj videz zakonitega postopanja in zlasti se je smatralo discipliniranje brez predhodnega zaslišanja — razen slučajev kazenskih deliktov, ki imajo za posledice takojšnjo odpustitev od službe — v pravni državi kot nemogoče.

Slučaj Möderndorfer je v resnici docela osamljen v zgodovini slovenskega učiteljstva. V Möderndorferjevem slučaju ne gre, to je treba poudariti, za premestitev po členu 71. urad. zakona, ampak za kazensko premestitev brez disciplinske preiskave in obsodbe, izvršene tudi v formalnopravnem oziru na način, ki se nam zdi brez primere.

Danes je zadeva vsaj nekoliko že razčiščena in dolžni smo o njej poučiti članstvo in našo javnost.

Premestitev je izvršilo ministrstvo prosvete z odlokom od 18. novembra 1926 — na čigavo intervencijo, to ostani za enkrat še odprto vprašanje — in kakor smo poučeni, s sklicavanjem na činovniški zakon z ozirom na nekatere stavke v Möderndorferjevi brošuri »Boji in napredek mežiških rudarjev«.

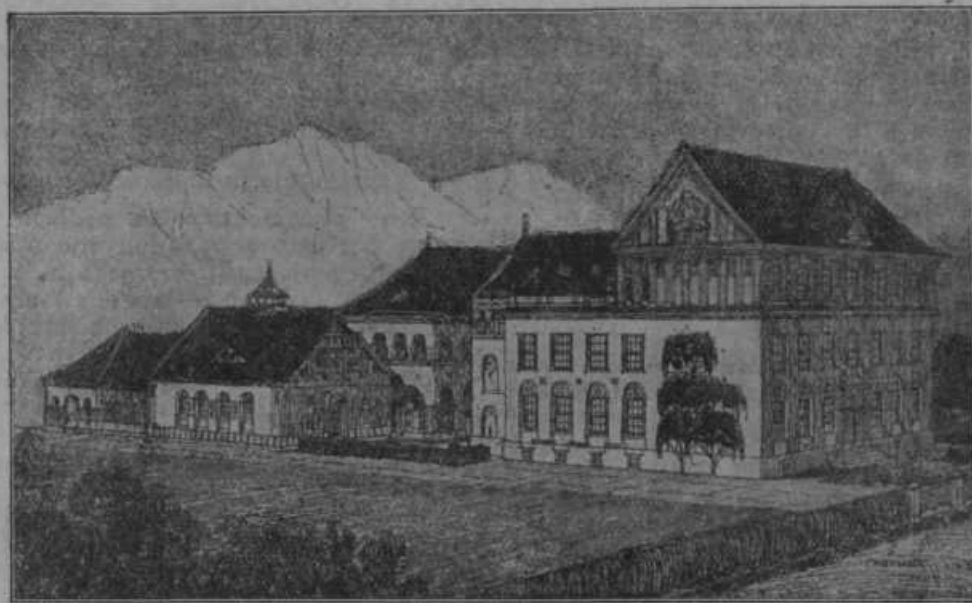
Z ozirom na sklicevanje na člen 4. urad. zakona seve premestitev po službeni potrebi, t. j. po členu 71. urad. zakona ni bila mogoča, ne glede na znano izjavo g. mini-

jal tri leta ter zaradi pomanjkanja naročnikov se moral ustaviti. Dovolj jasno izpričevalo, kako se je dalo praktično izvesti, hiralo in propadalo, ker ideja ni življenja zmožna na nižjih organiziranih šolah, katerih je največ v naši državi. Takratne politične razmere ter prememba vlade je leta 1900. na pravila konec tečajem.

Drugič se uvede rokotvorni pouk v novi šolski zakon leta 1904. Ali tudi ta uvedba je ostala le na papirju, le posredni poskusi dalje ter naposled »vse alate« znosil na »podrum«, kjer jih je osvobodil iz sužnosti prahu novi učni načrt v letu 1926.

V tretje je torej sedaj uveden, a usoda njegova je marsikje že sedaj zapetena s famoznimi 100 Din, ki naj pripevajo krajni šolski sveti za rokotvorni pouk. In tako je padlo to nerazvito, že od rojstva bolehalo dete med nas, da ga naj lečimo do tja, dokler nemila usoda ne bo sama storila svoje dolžnosti, čim prej bo to, tem boljše za šolstvo. Torej ta ideja rokotvornega pouka je bila doma v Leipzigu kjer so delovali Brückemann, Pabst, Hertl in Kalb. Po mojem mnenju bi sodila ta vrsta rokotvornega pouka na meščanske šole, eventualno v višje razrede 7. in 8. razrednic.

Ena najmodernejših šol v naši državi.

Osnovna in meščanska šola v Mežici, za katero ima tov. Möderndorfer svoje zasluge in ki igra veliko vlogo pri premestitvi tov. Möderndorferja.

stra prosvete, da se bodo stalni učitelji premestili samo potom natečaja.

Postopek se z zakonom na noben način ne da utemeljiti ali zagovarjati, ne po uradniškem zakonu, ki pa v pogledu disciplinskega postopka za učiteljstvo žal ne velja, ne po veljavnem koroškem zakonu, po katerem bi mogel kazensko premestitev načelno izreči le veliki župan, odnosno pri njem ustanovljeni disciplinski senat in potem staviti ministrstvu zadevni predlog.

Koroški zakon je sicer v disciplinskem pogledu pomanjkljiv in zastarel, vendar zahteva izrečno zaslišanja in obsodbe pred izvršitvijo kazni. Pri količjak smiselni razlagi priznava disciplinirancu tudi pravico priziva z odločilno močjo.

Prepričani smo, da v premestilnem odloku ministrstva, na podlagi katerega je bil Möderndorfer službe razrešen, sploh ni bil citiran koroški zakon, in nič ne dvomimo, da je velikemu županu, odnosno prosvetnemu oddelku moralo biti na prvi pogled jasno, da se je zgodila pravna zmotna. Brezdvomno je veliki župan tudi takoj opozoril ministrstvo na to.

Tembolj čudno in nepojmljivo pa je za nas, da je prosvetna oblast pri velikem županu naročila sreskemu poglavarju v Prevaljah, da Möderndorferja takoj razreši službe v Mežici in ga napoti k Sv. Barbari z opozorilom na člen 133., točko 7. uradniškega zakona.

S tem je prosvetna oblast pri velikem županu napravila po našem mnenju pravno zmedo še večjo in izročila zadevo javnosti, tako, da se pravna pomota ni dala več interno popraviti. Kakšen razlog so imeli pri velikem županu za to?

V razrešilnem dekretu sreskega poglavarja je naveden pač odlok ministrstva prosvete, po katerem je Möderndorfer preme-

ščen, ni pa naveden zakon, odnosno zakonski člen, po katerem se je odlok izdal (kar je umljivo z ozirom na zgorajšnjo našo domnevo o pravni pomoti v odloku). Pač pa se Möderndorferju obljublja v razrešilnem dekretu naknadna dostavitev premestilnega dekreta, katera obljuba pa še danes po poldrugem mesecu ni izpolnjena.

Predstavljamo si sedaj nastali pravni položaj discipliniranja. Zakon mu jamči možnost priziva z odločilno močjo. Za možnost priziva pa je potrebno poznanje zakona in člena, po katerem se je pravni akt izvršil. Ako mora premeščeni učitelj nastopiti mesto, preden se mu dostavi dekret, je seveda ta pravica postala iluzorna. Gotovo lahko vložiti priziv proti premestitvi tudi potem, ko je že nastopil novo službo, a odločilna moč priziva je postala z izsiljenim nastopom službe ničeva.

Ze iz tega dejstva po našem pravnem pojmovanju jasno izhaja, da odlok, s katerim je bila odrejena razrešitev Möderndorferja, ne more pred zakonom držati. Ker se Möderndorfer ni mogel pritožiti proti premestitvi kot taki, je vložil priziv proti odloku velikega župana, s katerim se razrešitev odreja. Ta odlok predstavlja v opisanih okoliščinah brez dvoma neki relativno samostojen pravni akt z izvestnimi pravnimi posledicami, za katere nosi odgovornost oblast, ki ga je izdala, zlasti ako se je zavedala, da je ministrski odlok v pravem oziru pogrešen. Da se je tega zavedala, se da sklepati iz dejstva, da ni citirala člena, po katerem je odlok izdan, in še do danes ni izstavila obljubljenega dekreta.

Potemtakem je bil priziv proti odloku po našem pravem čutu dopusten. Veliki župan pa je odločil, da proti razrešitvi ni priziva, to se pravi, discipliniranc mora razdi očitne pravne zmotne izgubiti izdu zakonito mu zajamčeno pravico.

Toda to še ni vse!

Po naših informacijah so v ministrstvu prosvete pravno zmotno uvideli in velikemu županu v Mariboru naročili (vsaj tako se je zastopnikom UJU pri ministrstvu zagotovilo), da se Möderndorferja radi inkriminiranih stavkov v njegovi brošuri, ki naj bi dale pravno podlago za premestitev, zasliši. To je v stvari preklje premestilnega odloka, in sicer popolnoma jasen, ako tudi ne bi bil izrečno naročen, kajti iz pravnega stališča je popolnoma nemogoče in absurdno, da bi premestilni odlok preudiciral izdu disciplinske preiskave. Predno se je torej zaslišanje izvršilo, bi se morala razrešitev preklicati. Zgodilo se je po pravu — Möderndorfer je bil zaslišan — ne pa drugo.

Umljivo nam je, da je za oblast neprijetno izdajati tak preklje — zlasti v tem slučaju. Ni nam treba tudi dosti ugibati o drugih razlogih, da se preklje zavlačuje. Treba je pač prej zaključiti redno disciplinsko preiskavo, ali najti kak drug izhod, da se hkrati s preklicem starega odloka izda nov premestilni odlok, ki bo ustrezal zakonu.

A to ni in ne more biti pravilen postopek in ne more utrditi med učiteljstvom vere v objektivnost. Ta postopek daje naravnost povod za razne kombinacije in razlage, ki niso v prid ugleda. Z vsem dosega njim postopanjem se je doseglo edino to, da se javnost čimdalje bolj peča z zadevo in da postaja za nepoučene kroge — in mogoče tudi poučene — vedno bolj zamotana, da ne rečemo skrivnostna. Tov. Möderndorfer se je na naš nasvet vdal in pismeno javil na-

LISTEK.

ZMAGO BREGANT:

Šola bodočnosti in pot k njej.

(Dalje.)

Na učiteljski skupščini v Nišu je Adžić imel predavanje ter razgrel večino učiteljstva za to idejo. Leta 1893. se je uvedel rokotvorni pouk kot obvezen predmet. Adžićev naslednik je bil Jovo Jovanović, uprav. učiteljske šole v Aleksincu, ki izdaja list »Radna nastava«. Po njegovem prizadevanju je prišel pomladek Crvenega krsta prirediti učiteljske tečaje za ručni rad. Prvega je obdržal on v Aleksincu leta 1924., katerega sem obiskoval in ta me je napravil nasprotnikom »ručnega rada«, posebno za nižje organizirane šole in v smislu, kot ga uvaja novi učni načrt. Imenovani se je izobrazil na Dunaju v Urbanovi meščanski šoli leta 1895. ter je tukaj posetil tečaj za mizarstvo in kartonažo. Po vrnitvi v Srbijo s tečaja za ručni rad leta 1895. se je na njegovo iniciativo ustanovilo posebno združenje za propagando ručnega rada.

To društvo je pričelo izdajati ilustrirano revijo »Ručni rad«, ki je izha-

Za vse druge je balast, ki ropa čas ostalemu pouku.

Poslušajmo kritiko srbskih tovarišev o Jovanovićevem »Pregledu za ručni rad«, ki je ilustracija našega učnega načrta za ručni rad. »Da se ovaki predmeti, kakor je ovde avtor izneo mogu izradjivati (izuzeo modelovanja) potrebne so naročite radionice sa skupima alatima, za koje sumnjamo, da će nam školski odbori stati materijalna sredstva za otvaranje (100 Din!) Ovakov ručni rad ubio je ideo u Hrvatskoj, a sumnjamo, da nije u Srbiji bio uzrok nemara učiteljstva prema ručnom radu, inace kako da je moguće fakt, da je list »Ručni rad« imao 70 pretplatnika.«

Iz vsega tega se vidi, da stoji pred nami »stara šola z uvedbo novega predmeta rokotvornega pouka«, nasproti pa na delovnem principu usmerjena, ustvarjajoča šola bodočnosti. Ručni rad se mi dozdeva vedno kot nekake kulise, za katerimi hoče učitelj z raznimi paradnimi izdelki frapirati starše ter zakriti slab napredek svoje šole. »Was der Lehrer am Schaufenster hat, fehlt gewöhnlich im Laden«, bi rekel Münch.

(Nadaljevanje sledi.)